

Innst. S. nr. 225

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra forsvarskomiteen

St.prp. nr. 50 (2002-2003)

Innstilling fra forsvarskomiteen om anskaffelse av Taktisk Data Link-16 (TDL-16)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

I denne proposisjonen legger Regjeringen frem forslag om å anskaffe Taktisk Data Link-16 (TDL-16) til Fridtjof Nansen-klasse fregatter og F-16 Mid Life Update (MLU) fly, ved å

- øke rammen for prosjekt 6088 med 480 mill. kroner og å anskaffe TDL-16-terminaler til Fridtjof Nansen-klasse fregatter (5 terminaler),
- øke rammen for prosjekt 7510 F-16 MLU med 115 mill. kroner og å anskaffe TDL-16-terminaler til F-16 MLU fly (20 terminaler).

I forbindelse med anskaffelse av nye FN-klasse fregatter (Fritjof Nansen-klasse), varsler Regjeringen også om tilleggsprosjekter for å tilpasse fregattene til nye operative krav.

2. ANSKAFFELSE AV TAKTISK DATA LINK-16 (TDL-16)

2.1 Bakgrunn

Forsvaret er i ferd med å orientere seg mot et nettverksbasert forsvar. Det er i denne sammenheng behov for å anskaffe TDL-16 som et felles system for overføring av sanntidsdata mellom Forsvarets enheter og våpenplattformer. TDL-16 vil være et viktig bidrag til å sikre norske bakke-, sjø- og luftstyrker en komplett kapasitet, som i tiden fremover vil sette dem i stand til å inngå i et integrert stridsmiljø nasjonalt og med andre NATO-land.

Innføring av TDL-16 må også sees i lys av PCC (Prague Capabilities Commitment) hvor bidrag til å oppnå kommando-, kommunikasjons- og informasjonsoverlegenhet samt å forbedre evnen til operativt samarbeid og effektivitet i kamp, er blant de forpliktende satsningsområdene.

Det planlegges å integrere terminaler på ulike plattformer som nye fregatter, kampfly, DA 20 Jet-Falcon, NASAMS (bakke-til-luft rakettluftvern), 6. divisjonskommandos mobile kommandoplass (TACCP) etc.

Prosjekt TDL-16 ble omtalt i St.prp. nr. 1 (2002-2003) under Prosjekter i konsept-, definisjons- eller utviklingsfasen. Da systemet skal integreres på en rekke ulike våpenplattformer på tvers av forsvarsgrenene, er det anbefalt at anskaffelsene foretas under et totalprogram som vil forenkle så vel anskaffelse som drift og vedlikehold. En vellykket integrering av terminalene på de ulike plattformene, som er i forskjellige faser av sitt livsløp, krever individuell tilnærming og tidsfasing. Det vil derfor bli etablert delprosjekter som ivaretar innføringen på de ulike plattformene. Totalprogrammet omfatter det antall terminaler som Forsvaret i dag med sikkerhet vil ha behov for og som bidrar til et nettverk. Et eventuelt fremtidig behov for ytterligere terminaler, som følge av utviklingen av systemets bruksområde, vil bli finansiert enten som selvstendige oppgraderingsprosjekter eller som en del av fremtidige nyanskaffelser.

2.2 Deling av totalprogrammet i delprosjekter

Programmet vil bestå av et hovedprosjekt med to delprosjekter. Hovedprosjektet vil ivareta en helhetlig innføring av TDL-16 i Forsvaret, og de to delprosjektene ivaretar anskaffelse av TDL-16 til fregatter og en forsert delanskaffelse til kampfly. Beslutning om anskaffelse, bevilgning av midler, bestilling og levering av terminaler til Fridtjof Nansen (FN) -klasse fregatter og F-16 MLU flyene, er tidsmessig kritisk slik det er redegjort for i det etterfølgende. Totalanskaffelsen har en

antatt ramme på i alt 1825 mill. kroner og forventes gjennomført i perioden 2003-2008.

Delprosjekt TDL-16 for fregatt omfatter anskaffelse av 5 TDL-16-terminaler for de 5 fartøyene av FN-klas- sen. For å redusere kostnadene er det viktig å forsere anskaffelsen. Derved kan test av TDL-16-systemet inngå som en del av testprogrammet for integrering av fregattens våpenkontrollsystem og den øvrige pro- gramvare på fregattene, mens de er under bygging, og hvor testmiljøet som etableres for formålet er tilgjenge- lig.

Delprosjekt TDL-16 for F-16 MLU-flyene omfatter en forsert anskaffelse av 20 TDL-16-terminaler, som vil bli montert på de første flyene som skal gjennomgå en planmessig oppgradering av flyenes programvare, den såkalte M3-oppgradering. Denne oppgraderingen starter i begynnelsen av mai 2004, og det er økonomisk fordelaktig å montere TDL-16-terminalene samtidig med M3-oppgraderingen. Det innebærer videre at For- svaret vil ha en skvadron F-16 MLU operativ med TDL-16 i løpet av 2005. Besparelsen ved å forsere anskaffelsen og kjøre disse to prosjektene samtidig er kalkulert til totalt 170 mill. kroner.

De resterende 40 terminaler til de øvrige F-16 MLU- flyene og bakkeorganisasjonen vil bli anskaffet innen- for rammen av hovedprosjektet i likhet med TDL-16 til andre plattformer i Forsvaret, og er planlagt anskaffet slik at de er tilgjengelige for montering på resten av F- 16 MLU-flåten når M3-oppgraderingen gjennomføres. Så snart totalprogrammet er ferdig utviklet og kvali- tetssikret, vil Regjeringen legge dette frem for Stortinget.

2.3 Anskaffelseskostnader og finansiering

2.3.1 Anskaffelseskostnader (mill. kr)

Delprosjekt TDL-16 til F-16 MLU, 20 terminaler	115,0
Delprosjekt TDL-16 til FN-klasse fregatter	480,0

2.3.2 Finansiering

Delprosjekt TDL-16 til F-16 MLU-flyene, 20 termi- naler, finansieres ved å øke rammen på prosjekt 7510 Mid Life Update (MLU) med i alt 115,0 mill. kroner.

Delprosjekt TDL-16 til FN-klasse fregatter finansi- eres ved å øke rammen på prosjekt 6088 Nye Fregatter med i alt 480 mill. kroner.

2.3.3 Prosjektgjennomføringskostnader

Disse kostnadene er en del av prosjektets kostnads- ramme, men hører inn under en annen kostnadsart og føres derfor over en annen budsjettpost enn investe- ringsutgiftene.

2.3.4 Usikkerhet

Ekstern analyse av usikkerheten i et prosjekt er påkrevd for alle Forsvarets kategori-1-prosjekter, dvs. investeringsprosjekter som har en kostnadsramme på 500 mill. kroner og mer, eller som av andre grunner

anses som spesielt viktige. I dette tilfellet økes rammen på to eksisterende kategori-1-prosjekter selv om kost- nadsrammene hver for seg ligger lavere enn 500 mill. kroner. De to delprosjektene må i forhold til usikkerhet vurderes som en del av totalprogrammet som vil bli et kategori-1-prosjekt.

Firma HolteProsjekt har utført usikkerhetsanalyse på begge delprosjektene. Sluttrapport ble fremlagt 10. januar 2003, og rapporten inkluderer usikkerhetse- lementer knyttet til blant annet kontraktsbestemmelser, fremdrift, ressurstilgjengelighet, funksjonelle avvik, integrasjon av systemer og prosjekter.

Det legges vekt på å definere suksesskriteria for pro- sjektet. HolteProsjekt trakk følgende konklusjoner: Basert på en anbefalt finansieringsramme på hhv. 115,0 og 480,0 mill. kroner for delprosjektene er det 85 pst. sannsynlighet for at rammene hver for seg ikke over- skrides.

3. ANSKAFFELSE AV NYE FN-KLASSE FREGATTER - VARSLING OM TILLEGGSPROSJEKTER FOR Å TIL- PASSE FREGATTENE TIL NYE OPERATIVE KRAV

Stortinget vedtok i Innst. S. nr. 192 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 48 (1999-2000) anskaffelse av fem nye fre- gatter innenfor en ramme på 14 066 mill. kroner (kro- neverdi pr. juni 2000). Prosjektrammen og usikkerhets- avsetningen ga ikke rom for tilpasninger til eventuelle endringer i teknologi og trusselbilde i gjennomførings- perioden for prosjektet (2000-2010). I sin behandling av Innst. S. nr. 207 (1998-1999) uttalte forsvarskomi- teen at Stortinget skulle informeres dersom det oppsto usikkerhet knyttet til prosjektets kostnad, fremdrift eller ytelse.

De vedtak som ble fattet på NATO-toppmøtet i Praha vil akselerere utviklingen innen alliansen på de hoved- områder hvor man så det nødvendig å øke den militære evnen. Det medfører nye kapasitetskrav til norske styr- kebidrag hva gjelder evne til operativt samarbeid og effektivitet i kamp i tillegg til bl.a. kommando-, kom- munikasjons- og informasjonsoverlegenhet. Kapasite- ter som kan møte de nye kravene er i ulike stadier av utredning og derfor beheftet med en del usikkerhet. Forsvarsdepartementet finner det imidlertid riktig å benytte anledningen til allerede nå å gi en kort beskri- velse av kapasitetene og merbehovene. De prosjekter som er kommet lengst i utredningsprosessen er:

3.1 Satelittkommunikasjon (SATCOM)

SATCOM er nødvendig for å møte nye krav til utveksling av informasjon mellom mobile enheter, og mellom mobile enheter og kommandoorganisasjonen på land, nasjonalt og under internasjonale operasjoner. SATCOM vil også være en bærer for data fra TDL-16 når fartøyene opererer i områder hvor jordbasert kom- munikasjon ikke er mulig. Innføring av SATCOM vil bli foreslått finansiert ved en økning av totalrammen for fregattprosjektet.

3.2 Evolved Sea Sparrow Missile (ESSM) - økning av missilets stykkpris

ESSM vil være fartøyenes primære våpen mot lufttrusselen. Utviklingen av ESSM har skjedd gjennom et konsortium som består av de fleste NATO-landene. Ved starten av denne utviklingen i 1995 forpliktet de deltagende nasjonene seg til å anskaffe et visst antall missiler. Grunnet endrede nasjonale forutsetninger i perioden 1995-2002 har flere av landene endret sine anskaffelsesplaner. Dette medfører at stykkprisen for missilet vil kunne øke vesentlig. Innen 2005 må det derfor tas en avgjørelse om hvorvidt Norge skal opprettholde den opprinnelige anskaffelsesplanen (med de ekstrakostnader det vil innebære), eller om det vil bli nødvendig å anskaffe færre missiler. ESSM inngår i den tidligere godkjente rammen for fregattprosjektet. Regjeringen vil komme tilbake til denne saken med en anbefaling på et senere tidspunkt.

3.3 Andre behov under utredning

I tillegg til SATCOM og ESSM er det fremkommet andre mulige behov som befinner seg i en tidlig utredningsfase. Det er derfor på nåværende tidspunkt stor usikkerhet med hensyn til omfang og kostnader. Det er heller ikke avklart om det er behov for å materialisere prosjektene for å oppnå den ønskede operativitet på fregattene, eller om behovene kan gis prioritet i forhold til andre planlagte materiellanskaffelser. De behov som befinner seg i denne utredningsfasen er:

3.4 Etterretningskapasitet

Det vurderes å tilføre Fridtjof Nansen-klasse fregatter en etterretningskapasitet for å møte nye trusler og ivareta oppgaver som bl.a. tiltak mot asymmetrisk krigføring. Dette vil være et viktig bidrag til å kunne beskytte egne og allierte avdelinger gjennom tidlig varsling. Fartøyene vil i et tidlig stadium av byggeprosessen kunne forberedes for senere montering av det spesielle utstyret det vil være behov for.

3.5 Test og verifikasjon

Fregattene skal gjennomgå et omfattende test- og verifikasjonsprogram etter levering. Det er indikasjoner på at dette kan bli noe mer omfattende enn først antatt.

3.6 Initiell utdanning og dokumentasjon

Det er oppstått usikkerhet med hensyn til gjennomføring av den initielle utdanningen som inngår som en del av prosjektet. Det vurderes om kapasiteter må kjøpes eksternt eller om utdanningen i sin helhet kan gjennomføres i Forsvaret som planlagt. Det samme gjelder produksjon av dokumentasjon og utdanningsmateriale.

De forannevnte kapasiteter kan utløse behov for øking av kostnadsrammen for fregattprosjektet.

4. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Leif Lund, Liv Marit Moland og

lederen Marit Nybakk, fra Høyre, Bjørn Hernæs og Åge Konradsen, fra Fremskrittspartiet, Vidar Andersen og Johnny Hult, fra Sosialistisk Venstreparti, Tove Lehre, fra Kristelig Folkeparti, Åse Wisløff Nilssen, og fra Senterpartiet, Marit Arnstad, viser til at prosjektet TFL-16 ble omtalt i St.prp. nr. 1 (2002-2003).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har merket seg at Forsvaret er i ferd med å orientere seg mot et nettverksbasert forsvar og at det er behov for å anskaffe TDL-16 som et felles system for overføring av samtidsdata mellom Forsvarets enheter og våpenplattformer.

Flertallet mener at Forsvaret må være i stand til å operere effektivt sammen med allierte styrker både ute og hjemme, og kunne bidra aktivt til å løse hele spekteret av NATOs oppgaver. Flertallet viser til at TDL-16 i den sammenheng vil være et viktig bidrag til å sikre norsk bakke-, sjø- og luftstyrker en komplett kapasitet, som i tiden fremover vil sette dem i stand til å inngå i et integrert stridsmiljø nasjonalt og med andre NATO-land.

Flertallet viser videre til at da TDL-16 skal integreres på en rekke ulike våpenplattformer på tvers av forsvarsgrenene, er det anbefalt at anskaffelsene foretas under et totalprogram som vil forenkle så vel anskaffelse som drift og vedlikehold. Flertallet er enig i denne anbefalingen.

Flertallet har merket seg at programmet vil bestå av et hovedprosjekt med to delprosjekter. Hovedprosjektet vil ivareta en helhetlig innføring av TDL-16 i Forsvaret, og ha en antatt ramme på i alt 1 825 mill. kroner og forventet gjennomført i perioden 2003-2008.

Flertallet har videre merket seg at delprosjektet TDL-16 for fregattene omfatter anskaffelse av fem TDL-16-terminaler for de fem fartøyene av den nye FN-klassen, og at delprosjekt TDL-16 for F-16 MLU-flyene omfatter en forsert anskaffelse av 20 TDL-16-terminaler, som vil bli montert på de første flyene som skal gjennomgå en såkalt M3-opppgradering.

Flertallet viser til at så snart totalprogrammet er ferdig utviklet og kvalitetssikret, vil Regjeringen legge dette fram for Stortinget.

Flertallet viser videre til proposisjonens omtale av anskaffelseskostnader og finansiering, og slutter seg til dette.

Flertallet har merket seg departementets beskrivelse av kapasiteten og merbehov ved anskaffelse av nye FN-klasse fregatter, samt departementets svar på spørsmål angående gjenkjøp i forbindelse med fregattanskaffelsen.

Flertallet har ellers ingen merknader og støtter proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til det vedtak et flertall i Stortinget

har gjort angående innkjøp av fregatter og kostnadsrammen knyttet til dette.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen varsler mulig kjøp av tilleggsutstyr som vil gå ut over den vedtatte kostnadsramme. Disse medlemmer har merket seg at det er knyttet betydelig usikkerhet til kostnadene ved anskaffelse av luftvernsmissiler. Disse medlemmer er av den oppfatning at Regjeringen snarest bør avklare om slike missiler skal anskaffes i det antall som har vært antydning til en høyere pris enn opprinnelig, eller om man bør redusere innkjøp av missiler for å holde seg innenfor kostnadsrammen.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen varsler flere tilleggsprosjekt som man ikke vet om blir materialisert. Disse medlemmer finner det svært lite tilfredsstillende at Stortinget på en slik måte orienteres om mulige nye prosjekter. Regjeringen bør snarest gi Stortinget en samlet oversikt over omfang og kostnader for de tilleggsprosjekter som faktisk planlegges gjennomført.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at Forsvaret i større grad burde prioritere å styrke kystvernet i Norge, og viser til at disse partiene har gått imot fregattkjøpet ut fra en vurdering av at dette ikke er hva som trengs med dagens trusselbilde, og at de enorme kostnadene ved fregattkjøpet både ved investering og drift vil kunne gå utover andre viktige forsvarsområder.

Disse medlemmer viser til at Delprosjekt TDL-16 til FN-klasse fregatter vil øke rammen for nye fregatter med i alt 480 mill. kroner.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer gå imot anskaffelse av Taktisk Data Link-16.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i øyeblikket er knyttet stor usikkerhet i forhold til kostnadene ved innkjøp av nye fregatter, og mener at Stortinget snarest bør bli forelagt de endelige rammene for disse, slik at en kan se denne kostnaden i sammenheng med øvrige prioriteringer for Forsvaret i de nærmeste årene. Dette medlem mener at en slik oversikt også må inneholde en vurdering av den rollen fregattene skal spille i vårt nasjonale forsvar, og i hvilken grad disse inngår i planer om en ytterligere opptrapping av Norges engasjement i utenlandsoppdrag. Dette medlem er kritisk til at det norske forsvaret i økende grad innrettes mot å delta i offensive utenlandsoperasjoner, særlig i en tid hvor flere av våre nære allierte har vist liten respekt for at maktbruk skal hjemles klart i FN-mandat for å kunne være legitim.

5. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ingen flere merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til:

1. Øke rammen for prosjekt 6088 med 480 mill. kroner og å anskaffe TDL-16-terminaler til Fridtjof Nansen-klasse fregatter (5 terminaler).
2. Øke rammen for prosjekt 7510 F-16 MLU med 115 mill. kroner og å anskaffe TDL-16-terminaler til F-16 MLU fly (20 terminaler).

Oslo, i forsvarskomiteen, den 27. mai 2003

Marit Nybakk
leder

Leif Lund
ordfører

Vedlegg**Brev fra Forsvarsdepartementet v/statsråden til forsvarskomiteen, datert 20. mai 2003****Spørsmål til skriftlig besvarelse - St.prp. nr. 50 (2002-2003) - anskaffelse av Taktisk Data Link-16 (TDL-16)**

Jeg viser til telefaks fra Forsvarskomiteen av 20. mai 2003 med spørsmål vedrørende de varslede tilleggssprosjekter under fregattprosjektet. I den forbindelse har jeg følgende opplysninger til komiteen:

Spørsmål 1:

Hva er årsaken til at Norge må vente til eventuelt 2005 med å ta en avgjørelse om hvorvidt man skal opprettholde den opprinnelige anskaffelsesplanen for Evolved Sea Sparrow Missile (ESSM)?

Prisen på missilet er avhengig av det totale antall missiler som vil bli produsert initielt. Ettersom enkelte av de deltakende nasjoner nå signaliserer endringer i det antall missiler de opprinnelig hadde planlagt å anskaffe, er det på nåværende tidspunkt ikke mulig med sikkerhet å fastsette kostnadsrammen for denne anskaffelsen. Endelig avklaring mht. antall missiler som vil bli produsert og derved kostnadene forventes først i 2005. De nødvendige beslutninger kan da baseres på et verifisert kostnadsbilde.

Spørsmål 2:

Er det på grunnlag av nye opplysninger om konsortiet for utvikling av ESSM, grunn til å tro at anskaf-

felse av missilene ikke lenger kan dekkes innen den godkjente rammen for prosjektet?

Med de varslede reduksjoner av antall missiler som vil bli produsert synes det lite sannsynlig at anskaffelsen fra norsk side kan gjennomføres som planlagt. Det betyr at enten må den godkjente rammen på prosjektet økes for å fange opp merkostnadene, eller man kan velge å redusere antall missiler til fregattene, med de operative konsekvenser det vil medføre. Med de hurtige endringer som skjer innenfor utvikling av militær teknologi (trusselbildet) og de tilhørende kostnader, vil det være riktig å foreta den endelige avveiningen nærmere 2005.

Spørsmål 3:

Når vil Stortinget få seg forelagt spørsmålet om hvilke prosjekter utover SATCOM og ESSM som vil bli "materialisert" og til hvilken kostnad de skal realiseres?

Det arbeides kontinuerlig i forsvarets militære organisasjon med å konkretisere prosjekter ut over SATCOM og ESSM. Det er imidlertid fortsatt knyttet usikkerhet til omfang og innhold. Det er heller ikke avklart hvorvidt det faktisk er merbehov i forhold til godkjent omfang, og om disse i så fall bør prioriteres i forhold til andre av Forsvarets behov. En foreløpig oversikt forventes fremlagt Forsvarsdepartementet i løpet av 2004. Etter at departementet har foretatt sin vurdering, vil et eventuelt forslag bli fremmet for Stortinget.

